

Teaching Models (1)

الگوهای تدریس (۱)



درس : الگوهای یاددهی و یادگیری

جلسه : پنجم

دکتر ریتا رضایی

فهرست

اهداف کلی.....	۳
۱ الگوهای آموزشی.....	۳
۱,۱ مقدمه ای بر الگوهای آموزشی.....	۳
۲ الگوهای خبرپردازی.....	۴
۲,۱ کاربرد الگوهای خبر پردازی.....	۵
۲,۲ اصول زیر بنایی الگوهای خبرپردازی.....	۵
۳ الگوهای اجتماعی.....	۶
۳,۱ مقدمه ای بر الگوهای اجتماعی.....	۶
۳,۲ نقش و اهمیت الگوی اجتماعی.....	۷
۳,۳ اصول پایه الگوهای اجتماعی.....	۷
۴ الگوهای فردی.....	۸
۴,۱ مقدمه ای بر الگوهای فردی.....	۹
۴,۲ کاربرد الگوهای فردی.....	۹
۵ الگوهای نظام های رفتاری.....	۱۰
۵,۱ اصول حاکم بر الگوهای نظام های رفتاری.....	۱۰
۶ الگوی آموزشی سازندگی.....	۱۳
۶,۱ مقدمه ای بر الگوی آموزشی سازندگی.....	۱۳
۶,۲ اصول زیر بنایی الگوی سازندگی.....	۱۴
خلاصه.....	۱۵
منابع.....	۱۶



شناسه جستار

عنوان جستار: الگوهای تدریس (۱)

نویسنده: دکتر ریتا رضایی

هیئت علمی مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی

آخرین تاریخ به روز رسانی: ۱۳۸۹/۸/۲۲

طراح آموزشی: دکتر ناهید ظریف صناعی.

عضو هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی شیراز

ویرایش: زهرا صفاری

کارشناس مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی

با همکاری:

مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی

قطب علمی آموزش الکترونیکی پیشرفته در علوم پزشکی

دانشگاه علوم پزشکی شیراز

اهداف کلی

در تدوین این درس هدف کلی زیر مورد نظر است

انتظار می رود شما بعد از خواندن مطالب این نوشتار به هدف های زیر

ناائل آیید:

۱. آشنایی با مفاهیم الگوهای آموزشی .
۲. انتخاب بهترین الگو در شرایط آموزشی مختلف .

۱ الگوهای آموزشی

➤ مفاهیم کلیدی

۱. الگوهای آموزشی جهت گیری فلسفی و روانشناختی مرتبط با فرآیند آموزشی و یادگیری را نشان می دهند.

➤ اهداف یادگیری

شما پس از مطالعه مطالب این بخش قادر خواهید بود:

۱. الگوی های آموزشی را تعریف کنید.
۲. الگوی های آموزشی رابطه بندی نمائید.

۱,۱ مقدمه ای بر الگوهای آموزشی

الگو یا مدل^۱ معرف فعالیت های کلی آموزشی مدرس است که جهت گیری فلسفی و روانشناختی او را نسبت به آموزش و یادگیری نشان می دهد. هر الگوی آموزشی دارای یک مبنای نظری است که دلیل ایجاد آن را توضیح می دهد.

هر الگو از یک پشتوانه پژوهشی قوی برخوردار است که قابلیت اجرا و کارایی آن را در کلاس درس و سایر محیط های آموزشی توجیه می کند. علاوه بر این الگوهای آموزشی از قابلیت انطباق برخوردار هستند و می توانند با سبک های یادگیری و برنامه های درسی متفاوت منطبق شوند. بنابراین دارا بودن مبنای نظری قوی، پشتوانه پژوهشی محکم، و قابلیت انطباق با شرایط متفاوت یادگیری، ویژگی های آموزشی هستند که از آنها می توان برای ارزشیابی از یک الگو و یا مقایسه با سایر الگوها استفاده کرد.

❖ الگوهای آموزشی به پنج گروه کلی تقسیم می شوند :

- الگوهای خبر پردازی^۲
- الگوهای اجتماعی^۳
- الگوهای فردی^۴
- الگوهای نظام های رفتاری^۵
- الگوی آموزش سازندگی^۶

➤ آزمون

۱- قابلیت اجرا و کارآیی هر الگوی آموزشی تحت تاثیر کدامیک از عوامل زیر است ؟

الف (جهت گیری فلسفی و روانشناختی

ب (مبانی نظری

ج (پیشینه پژوهشی

د (هیچکدام

گزینه " ج " صحیح است.

۲- کدامیک از ویژگی های زیردر ارزشیابی و مقایسه یک الگوی آموزشی به کار گرفته می شوند؟

الف (مبانی نظری الگو

ب (پیشینه پژوهشی

ج (قابلیت انطباق با شرایط مختلف یادگیری

د (همه موارد فوق

گزینه " د " صحیح است.

۲ الگوهای خبرپردازی

➤ مفاهیم کلیدی

۱. الگوهای خبر پردازی بر نحوه پردازش اطلاعات در ذهن یادگیرنده تمرکز دارند .
۲. الگوهای خبرپردازی یکی از رویکردهای روانشناسی یادگیری هستند که به فرآیند پردازش اطلاعات می پردازند.

➤ اهداف یادگیری

شما پس از مطالعه مطالب این بخش قادر خواهید بود :

۱. الگوی خبرپردازی را توضیح دهید.
۲. سه کاربرد الگوی خبر پردازی را فهرست نمایید .

^۲ - Information- processing models

^۳ - Social models

^۴ - Personal models

^۵ - Behavioral systems models

^۶ - Educational construction models

۳. اصول زیر بنایی الگوهای خبر پردازی را توضیح دهید.

۲,۱ کاربرد الگوهای خبر پردازی

الگوی آموزشی خبرپردازی برخاسته از رویکرد خبرپردازی به عنوان یکی از رویکردهای روانشناسی است. این رویکرد به مطالعه راه هایی می پردازد که افراد به توسط آنها دانش را کسب، ذخیره و یادآوری می کنند و آن را مورد استفاده قرار می دهند. در روانشناسی خبرپردازی، فرایند خبرپردازی یا پردازش اطلاعات در انسان مشابه با پردازش اطلاعات در کامپیوتر دیده می شود. الگوهای خبرپردازی یا پردازش اطلاعات تلاش می کنند تا کشش درونی انسان ها را برای درک کردن دنیا افزایش دهند. انسان ها تمایل دارند با جمع آوری و سازماندهی اطلاعات، کشف مسائل و ارائه راه حل برای آنها، توسعه مفاهیم و یافتن زبانی برای انتقال آنها دنیا را درک کنند.

❖ انواع کاربرد الگوهای خبر پردازی

- بعضی از الگوهای خبرپردازی اطلاعات و مفاهیم را برای یادگیرنده فراهم می کنند .
- برخی بر شکل گیری مفهوم و آزمون فرضیه تاکید می کنند .
- بعضی سعی دارند تفکر خلاق تولید کنند .
- برخی هم برای افزایش توانایی هوش کلی طراحی شده اند .

۲,۲ اصول زیر بنایی الگوهای خبرپردازی

بسیاری از الگوهای خبرپردازی برای مطالعه فرد و جامعه و بنابراین برای دستیابی به غایت های پرورشی فردی و اجتماعی مفید هستند. در دنیای امروز این یک اصل اساسی است که افراد فکر کردن را بیاموزند یعنی اطلاعات را طوری پردازش کنند که به نتیجه گیری درست برسند و دانش جدید خود را به کار بندند. الگوهای خبر پردازی دیدگاه متفاوتی را در مورد اینکه مردم چگونه می اندیشند و با چه روش هایی اطلاعات خود را دستکاری می کنند ارائه می دهند. الگوهای خبرپردازی سعی دارند شرایطی را برای فرد فراهم کنند تا بتواند اطلاعات را گردآوری کند، بر آنها مسلط شوند و آنها را پردازش نمایند. تمرکز این الگوها بر رشد کارکردهای شناختی فرد مانند توجه ، حافظه ، تفکر و استدلال است.

➤ اصول زیر بنایی الگوهای خبرپردازی در سه مورد زیر خلاصه شده است .

۱. یادگیری معنی دار هنگامی صورت می گیرد که دانش جدید با دانش قبلی پیوند یابد.
۲. آموزش اثربخش یادگیرنده ها را تشویق می کند که فرایند های روانی اساسی و گوناگون خود را هماهنگ کنند، به عنوان مثال توجه خود را به بخش های اصلی درس متمرکز کنند و یا اطلاعات یادگرفته شده را سازمان دهند .
۳. آموزش بایستی محدودیت های حافظه کاری افراد را در نظر داشته باشد.

توانایی تجزیه و تحلیل اطلاعات و تولید مفهوم یکی از مهارت های بنیادی تفکر است. در الگوهای آموزشی خبر پردازی یادگیرندگان آموزش داده می شود که چگونه اطلاعات مورد نیازشان را پیدا کنند، آنها را سازماندهی کرده و براساس آن فرضیه سازی نمایند. در نهایت این فرضیه ها را آزمون کنند. الگوهای خبرپردازی برای بسیاری از برنامه های درسی و در همه سنین قابل استفاده است.

➤ **آزمون**

۱- کدامیک از موارد زیر از اصول زیر بنایی الگوهای خبرپردازی نمی باشند؟

الف (یادگیری معنی دار

ب (آموزش اثر بخش

ج (محدودیت های حافظه

د (تعامل افراد

گزینه " د " صحیح است.

۲- همه موارد زیر در کاربرد الگوهای خبر پردازی مطرح می باشند بجز :

الف (مفهوم سازی

ب (ساخت دانش

ج (آزمون فرضیه

د (فرضیه سازی

گزینه " ب " صحیح است.

۳ الگوهای اجتماعی

➤ مفاهیم کلیدی

۱. کلید اصلی در الگوهای اجتماعی مشارکت و همیاری فراگیران در فعالیت های یادگیری است .

۲. در الگوهای اجتماعی یادگیری، فعالیت از طریق گروهی انجام می گیرد.

➤ اهداف یادگیری

شما پس از مطالعه مطالب این بخش قادر خواهید بود :

۱. الگوهای اجتماعی را توضیح دهید.

۲. نقش تعامل اجتماعی را در یادگیری شرح دهید.

۳,۱ مقدمه ای بر الگوهای اجتماعی

الگوهای اجتماعی بر روابط بین فرد و جامعه تاکید دارند. آنها عقاید مربوط به یادگیری و جامعه را بایکدیگر ترکیب می کنند. تمرکز این الگوها بر بهبود توانایی فرد برای ارتباط برقرار کردن با دیگران، درگیر شدن در فعالیت های آزادمنشانه و کارکردن در جامعه به گونه ای کارآمد است. مشارکت و همیاری کلید اصلی الگوهای اجتماعی است و ارائه مطالب درسی عمیقاً در درون تعامل های اجتماعی مشارکت کنندگان پنهان است . در این الگوها تشکیل انجمن های یادگیری توصیه می شود. مدیریت کلاس در جهت رشد مشارکت و همیاری بین افراد است و یادگیری تنها از طریق همیاری، تعامل و مشارکت در فعالیت های گروهی انجام پذیر است.

۳,۲ نقش و اهمیت الگوی اجتماعی

جویس و همکاران الگوهای اجتماعی را چنین معرفی کرده اند:

" الگوهای تدریس از عقاید مربوط به طبیعت انسان و چگونگی یادگیری او برخاسته اند. الگوهای اجتماعی همان طور که از نام آن پیداست بر طبیعت اجتماعی ما و یادگیری رفتارهای اجتماعی و اینکه چطور تعامل اجتماعی می تواند باعث افزایش یادگیری مطالب درسی شود تاکید می کنند."

تقریباً همه صاحب نظران الگوهای اجتماعی معتقدند که وظیفه اصلی نظام آموزش، آماده کردن شهروندانی با رفتارهای آزادمنشانه و هماهنگ، هم در زندگی فردی و هم در زندگی اجتماعی است به طوری که به یک جامعه آزادمنشانه منجر شود. آنها معتقدند که فعالیت های مشارکتی ذاتاً کیفیت زندگی را افزایش می دهند. احساس لذت و شادی را به ارمغان آورده و انزوا و تعارض های اجتماعی را کاهش می دهند. به علاوه رفتار مشارکتی هم از نظر اجتماعی و هم از نظر عقلانی برانگیزاننده است. به همین علت تکالیفی که مستلزم تعامل اجتماعی هستند می توانند یادگیری مطالب درسی را افزایش دهند.

نظریه پردازان اجتماعی به نظام های آموزشی موجود انتقاد وارد کرده اند. آنها معتقدند که اکثر تکالیف یادگیری که برای یادگیرندگان طراحی می شود به وسیله معلمان انجام می گیرد. حال آنکه خود یادگیرندگان هم بایستی در تدوین تکالیفی که باید انجام دهند سهیم باشند، چرا که این کار خود بخشی از فرایند یادگیری است. همچنین در نظام فعلی اکثر تعامل ها بین معلم و یادگیرنده به صورت پرسش و پاسخ های ساده برقرار می شود. یعنی ابتدا مدرس سؤالی را که مربوط به موضوع درسی است مطرح می کند سپس یکی از افراد را انتخاب کرده تا به سوال پاسخ دهد و در نهایت مدرس پاسخ را تأیید، رد یا اصلاح می کند.

صاحب نظران اجتماعی معتقدند که نظام های آموزشی فردگرایانه فعلی میزان یادگیری را کاهش داده و باعث ایجاد جو غیر طبیعی و حتی ضد اجتماعی می شوند.

این نظام ها مانع فعالیت های مشارکتی و همکاری بین افراد می شوند و این برخلاف طبیعت انسان است، چرا که انسان ها ذاتاً اهل مشارکت و همیاری می باشند.

۳,۳ اصول پایه الگوهای اجتماعی

الگوهای اجتماعی بر جنبه های اجتماعی ماهیت انسان تاکید دارند.

دو اصل اساسی زیر، جزء جدایی ناپذیر این الگوها می باشند.

- ۱) افراد هنگامی که با هم همکاری می کنند بهتر از زمانی که به تنهایی کار می کنند یاد می گیرند. دانشی که در ذهن فرد در جریان مشارکت شکل می گیرد کامل تر و عمیق تر از دانشی است که تک تک افراد به تنهایی به آن می رسند. بنابراین با هم یادگرفتن ضمن اینکه جریان یادگیری را تسهیل می کند عمق آن را هم افزایش می دهد.
- ۲) آموختن مهارت های اجتماعی نظیر توانایی برقرار کردن ارتباط با دیگران، مشارکت و همکاری از مهم ترین هدف های آموزشی هستند.

کلاس درس نمونه کوچکی از جامعه ای است که فرد بایستی برای زندگی کردن در آن آمادگی کسب کند. مدرسه محل یادگیری و تمرین مهارت هایی است که افراد برای زندگی اجتماعی مفید و اثر بخش در جامعه خود نیاز دارند. بنابراین مدرس که از الگوهای اجتماعی استفاده می کند، ضمن اینکه مطالب درسی را از طریق همیاری و همکاری خود با افراد و نیز یادگیرندگان با یکدیگر آموزش می دهد، قصد دارد توانایی های آنان را در کارکردن مشارکتی افزایش دهد.

➤ **آزمون**

۱- تمرکز الگوهای اجتماعی بر کدامیک از موارد زیر است؟

- الف (پردازش اطلاعات
 - ب (یاد داری و تقویت حافظه
 - ج (مشارکت و همیاری
 - د (آزمون فرضیه
- گزینه " ج " صحیح است.

۲- کدامیک از موارد زیر از انتقاداتی است که بر نظام آموزشی فعلی وارد است؟

- الف (حجم زیاد دروس
 - ب (انفرادی بودن تکالیف یادگیری
 - ج (تاکید بر یادداری مطالب
 - د (مرتبط نبودن مطالب درسی
- گزینه " ب " صحیح است.

۳- کدامیک از عبارات زیر از اصول زیر بنایی الگوی اجتماعی است؟

- الف (یادگیری در گروه بهتر رخ می دهد.
 - ب (همکاری معلم و یادگیرنده مبنای آموزش است.
 - ج (برای کلیه گروه های سنی کاربرد دارد.
 - د (کارگروهی تعارضات اجتماعی را کاهش می دهد.
- گزینه " الف " صحیح است.

۴ **الگوهای فردی**➤ **مفاهیم کلیدی**

۱. الگوهای فردی بر رشد خودپنداری مثبت در یادگیرنده تاکید دارند.
۲. یکی از اهداف به کارگیری الگوهای فردی رشد خلاقیت در افراد است.

➤ **اهداف یادگیری**

شما پس از مطالعه مطالب این بخش قادر خواهید بود :

۱. هدف از بکارگیری الگوهای فردی را توضیح دهید.
۲. کاربرد الگوهای فردی را توضیح دهید.

۴،۱ مقدمه ای بر الگوهای فردی

➤ جویندگان اهداف الگوهای فردی را بدین صورت بیان کرده اند :

۱. افزایش سلامت روانی و عاطفی یادگیرندگان
- یعنی کمک به رشد اعتماد به نفس آنان و دستیابی به حس واقع بینانه نسبت به خود و پرورش واکنش های همدلانه^۷ نسبت به دیگران.
۲. گسترش آن بخش از آموزش که از نیازها و آرزوهای^۸ یادگیرندگان نشأت گرفته و استفاده از فرد در تعیین آنچه که باید یاد بگیرد و چگونگی یادگیری آن .
۳. رشد انواع خاصی از تفکر کیفی^۹ نظیر خلاقیت و اظهار نظر^{۱۰}.

در الگوهای فردی تاکید بر رشد مفهوم خود یا خود پنداره^{۱۱} افراد است. یعنی فرایندهایی که افراد استفاده می کنند تا خود منحصر به فردشان را بسازند و به آن سازمان دهند.

در این الگوها تمرکز بر ایجاد یک خود پنداره محکم و واقع بینانه است که به یادگیرنده کمک می کند با دیگران و محیط اطراف خود روابط موثرتری برقرار کند. الگوهای فردی تلاش می کنند نظام آموزش و پرورش را طوری شکل دهند که باعث شود یاد گیرنده به درک بهتری از خود برسد، مسئولیت بیشتری درباره رشد و پرورش خود بپذیرد، و یاد بگیرد که از رشد فعلی اش فراتر رفته و برای رسیدن به یک زندگی بهتر، قوی تر، حساس تر و خلاق تر شود.

۴،۲ کاربرد الگوهای فردی

از الگوهای فردی می توان به چهار طریق استفاده کرد :

- ۱) الگوهای فردی می توانند به عنوان یک الگوی کامل تدریس مورد استفاده قرار گیرند. هنگامی که هسته اصلی آموزش و پرورش با فلسفه آموزش غیر مستقیم مطابق است یا حداقل این فلسفه مولفه مهمی از آن است، از الگوهای فردی می توان برای طراحی آموزشی استفاده کرد.
- ۲) الگوهای فردی را می توان همراه با سایر الگوهای آموزشی برای طراحی محیط یادگیری به کار برد. به عنوان مثال فعالیت های یادگیری را می توان طوری طراحی کرد که به خود پندار مثبت دریادگیرندگان منجر شود. در الگوهای فردی به احساسات و کیفیت های فردی توجه می شود و فرصت هایی برای افراد فراهم می گردد تا با معلم و سایر افراد ارتباط مثبت برقرار کنند.
- ۳) الگوهای فردی ویژگی های منحصر به فردی دارند که به کمک آنها می توان به یادگیرندگان برای رسیدن به دیدگاهی کامل تر و مثبت تر از دنیا کمک کرد.
- ۴) از الگوهای فردی می توان برای تولید برنامه های درسی استفاده کرد.

^۷ - Empathetic reactions

^۸ - Aspirations

^۹ - Qualitative thinking

^{۱۰} - Personal expression

^{۱۱} - Self - concept

➤ **آزمون**

۱- در الگوهای فردی تاکید بر کدامیک از موارد زیر است؟

الف (تعامل

ب (خود پنداری

ج (خود کنترلی

د (فراشناخت

گزینه " ب " صحیح است.

۲- همه موارد زیر از کاربرد های الگوهای فردی می باشند بجز :

الف (تولید برنامه های درسی

ب (کمک به رشد اعتماد به نفس افراد

ج (آموزش مهارتهای گروهی

د (تعیین نیازهای یادگیری فرد

گزینه " ج " صحیح است.

۵ الگوهای نظام های رفتاری

➤ **مفاهیم کلیدی**

۱. الگوهای رفتاری بر قابلیت مشاهده رفتارهای یادگیری تاکید دارند.

۲. یادگیری یک فرآیند گام به گام درجهت دستیابی به اهداف قابل اندازه گیری است.

➤ **اهداف یادگیری**

شما پس از مطالعه مطالب این بخش قادر خواهید بود :

۱. الگوهای رفتاری را توضیح دهید.

۲. اصول حاکم بر الگوهای رفتاری را شرح دهید.

۵,۱ اصول حاکم بر الگوهای نظام های رفتاری

تاکید الگوهای مبتنی بر نظام های رفتاری بر تغییرات آشکار در رفتار یادگیرنده است.

مفاهیم موجود در نظریه های رفتارگرایی مانند کنترل محرکی ، تعمیم و تمیز، خزانه های پاسخ، جانشین سازی، تقویت کننده ها و برنامه های تقویت، مشاهده، الگودهی، و تمرین، عناصر مشترک الگوهای رفتاری هستند.

➤ جوینس و همکاران چهار اصل را برای الگوهای نظام های رفتاری ذکر کرده اند

۵,۲ اصل یک: رفتار یک پدیده قابل مشاهده است که می توان آن را شناخت

نظریه های رفتاری بر رفتار قابل مشاهده تمرکز می کنند و دیدگاه خوشبینانه ای به آموزش و یادگیری دارند. همه ما می توانیم یاد بگیریم در صورتی که شرایط مناسب و زمان کافی در اختیار داشته باشیم. اساس نظریه های رفتاری بر این نظر بنا شده است که یک محرک، یک رفتار یا پاسخ را فراخوانی می کند. در صورتی که این رفتار با پیامدهای تقویت کننده مواجه شود احتمال وقوع این رفتار یا پاسخ به محرک های مشابه در آینده افزایش می یابد و در مقابل اگر رفتار با پیامدی منفی دنبال شود، احتمال وقوع آن در آینده افزایش نخواهد یافت. این فرایند برای هر دو نوع رفتار بیرونی و درونی صادق است. رفتار های درونی مانند ترس از شکست می توانند بر رفتارهای بیرونی و قابل مشاهده تاثیر بگذارند ، مثلاً اجتناب کردن از موقعیت هایی که ممکن است فرد در آنها شکست بخورد.

۵,۳ اصل دو: رفتارهای ناسازگارانه^{۱۲} اکتسابی هستند

بسیاری از مردم معتقد به چیزی به نام وقفه در یادگیری^{۱۳} هستند. یعنی بعضی از افراد در یادگیری دروسی مانند ریاضی دچار مشکل اند و این مشکل غیر قابل تغییر است. رفتارگرایان معتقدند که این وقفه ها ناشی از بیزاری آموخته شده ای^{۱۴} است که افراد در رابطه با این درس دارند. به عبارت دیگر همان طور که علاقه نسبت به یک درس آموخته می شود، بی علاقهگی و تنفر هم آموختنی است. بی علاقهگی باعث می شود فرد برای یادگیری آن درس کمتر تلاش کند. تلاش کمتر موفقیت کمتر و شکست ایجاد می کند که پیامد آن بی علاقهگی بیشتر است.

۵,۴ اصل سه: هدف های رفتاری اختصاصی^{۱۵}، قابل تمایز^{۱۶} و انفرادی^{۱۷} هستند

از آنجایی که افراد در پاسخ به یک محرک ثابت واکنش های متفاوتی بروز می دهند و نیز یادگیری یک موضوع درسی در ذهن افراد به شیوه ها و فرایندهای متفاوتی انجام می گیرد، تاکید رویکردهای رفتاری بر اختصاصی بودن، قابل تمایز و انفرادی بودن هدف هاست، یعنی اینکه هدف های آموزشی را ابتدا باید به هدف های رفتاری تبدیل کرد . هدف های رفتاری هدف هایی هستند که به یادگیری رفتارهای مشخص، جزئی و دقیق اشاره می کنند. سپس مطالب درسی که هدف های رفتاری از آنها برخاسته اند به بخش های متعدد و قابل تمایز تقسیم می شوند. این تقسیم بندی متناسب با استعداد و توان یادگیری یادگیرندگان در هر جلسه آموزشی خواهد بود. بدین ترتیب مطالب درسی به صورت گام به گام و با سرعتی هماهنگ با سرعت یادگیری تک تک افراد ارائه می شوند.

^{۱۲} - Maladaptive behavior

^{۱۳} - Block to learning

^{۱۴} - Learned aversion

^{۱۵} - Specific

^{۱۶} - Discrete

^{۱۷} - Individualized

۵,۵ اصل چهارم: نظریه های رفتاری بر اینجا و اکنون^{۱۸} تمرکز دارند

در نظریه های رفتاری تاکیدی بر نقش گذشته در شکل دهی رفتار افراد وجود ندارد. آموزش ضعیف ممکن است باعث شکست در یادگیری های گذشته فرد شده باشد، اما آنچه مهم است یادگیری در زمان حال است. الگوهای نظام های رفتاری سعی دارند شرایطی را فراهم کنند و یا به فرد کمک کنند که شرایطی را فراهم آورد که باعث پیشرفت سریع و رضایت بخش شود. فرض بر این است که شکست های گذشته ناشی از شرایطی است که می توان آنها را تغییر داد. مسائل دشوارتر تنها به زمان بیشتر برای یادگیری نیاز دارند.

به طور کلی، رفتار گرایان یادگیری کلاسی را یک فرایند گام به گام در جهت دستیابی به هدف های قابل اندازه گیری در نظر می گیرند.

استفاده ثمربخش از فنون و راهبردهای آموزشی الگوهای رفتاری مستلزم پاسخ دادن به سوالات زیر است :

- یادگیرندگان نیاز دارند چه رفتارهای خاصی را بیاموزند و چقدر باید بر آن مسلط شوند؟
- چه فعالیت های آموزشی به یادگیری رفتارهای مورد نظر کمک خواهد کرد؟
- چگونه پیشرفت افراد در یادگیری رفتارهای مورد نظر مورد سنجش قرار خواهد گرفت؟

در الگوهای نظام های رفتاری وظیفه آموزش کشف کردن آن دسته از متغیرهای محیطی است که بر رفتار افراد تأثیر می گذارند. آنها مواد آموزشی و تعامل های کلاسی را طوری طراحی می کنند که یادگیری ثمربخش را تقویت کرده و از متغیرهای محیطی بازدارنده اجتناب شود. هدف این الگوها رساندن یادگیرنده به خود کنترلی^{۱۹} و خود اصلاحی^{۲۰} است، مهارتی که یادگیرنده می تواند به کمک آن برای خود محیطی را فراهم آورد که یادگیری را به حداکثر برساند. اصطلاحاتی نظیر خود کنترلی ، از نظریه یادگیری اجتماعی به عنوان یکی دیگر از مبانی نظری الگوهای رفتاری اقتباس شده اند. در این مفاهیم بر نقش بازخورد در تنظیم و اصلاح رفتار تاکید می شود. انسان ها با دریافت اطلاعات و تغییر رفتار خود اشکالات کار خود را رفع کرده و در جهت موفقیت حرکت می کنند.

شکل دهی^{۲۱}، زنجیره سازی^{۲۲}، یادآوری آموزشی^{۲۳} و بازخورد^{۲۴} از جمله فنون آموزشی الگوهای رفتاری هستند.

➤ آزمون

۱- کدامیک از موارد زیر از اصول الگوهای رفتاری نمی باشند؟

الف) تمرکز بر آینده نگری

ب) انفرادی بودن اهداف

ج) اکتسابی بودن رفتارهای ناسازگارانه

د) قابل مشاهده بودن رفتار

گزینه " الف " صحیح است.

^{۱۸} - Here and now

^{۱۹} - Self- control

^{۲۰} - Self – correcting

^{۲۱} - Shaping

^{۲۲} - Chaining

^{۲۳} - Instructional prompt

^{۲۴} - Feedback

- ۲- همه موارد زیر در مورد الگوهای رفتاری صحیح می باشد به جزء :
- الف (یادگیری برای همه افراد امکان پذیر است.
- ب (رفتارهای ناسازگارانه آنوختنی هستند نه ذاتی.
- ج (محرک و پاسخ نقش اصلی در یادگیری فرد را دارا می باشند.
- د (گذشته افراد در یادگیری فعلی آنها موثر است.
- گزینه " د " صحیح است.

- ۳- تأکید الگوهای مبتنی بر نظام های رفتاری بر کدامیک از موارد زیر است؟
- الف (تغییرات آشکار رفتار
- ب (تقویت حافظه
- ج (کلی بودن اهداف
- د (رشد رفتارهای کارگروهی
- گزینه " الف " صحیح است.

۶ الگوی آموزشی سازندگی

➤ مفاهیم کلیدی

۱. در الگوهای آموزشی سازندگی به جای انتقال دانش به فراگیران به ساخت دانش توسط آنان تأکید می شود.
۲. فرآیندهای حل مسئله به ساخت دانش توسط افراد کمک می کنند.

➤ اهداف یادگیری

- شما پس از مطالعه مطالب این بخش قادر خواهید بود :
۱. الگوی آموزشی سازندگی را توضیح دهید.
 ۲. تفاوت الگوهای سازندگی را با سایر الگوها بیان کنید.

۶,۱ مقدمه ای بر الگوی آموزشی سازندگی

در سال های اخیر الگوی آموزشی تازه ای مطرح شده است که برخاسته از رویکرد فلسفی سازندگی یا ساختن گرایی^{۲۵} است. در این رویکرد اعتقاد بر این است که انسان ها همواره تلاش می کنند که به یک درک شخصی از جهان دست یابند . انسانها جهان و رویدادهای آن را در ذهن خود بازسازی می کنند و دانش شخصی خود را می سازند. الگوی آموزشی سازندگی سعی دارد محیط کلاس ها را به گونه ای طراحی کند که به ساخته شدن این دانش شخصی توسط فرد کمک کند. به عنوان مثال، راهبردها و فنون آموزشی در این الگو به این منظور مورد استفاده قرار می گیرند که اطلاعات و نشانه های لازم را برای اسکلته بندی دانش در حال یادگیری در اختیار افراد بگذارند. اما به جای اینکه رفتارهای خاص را یادآوری کنند (همانند آنچه الگوهای دیگر انجام می دهند) فرایندهای فکری و حل مسئله را گوشزد می کنند.

۶,۲ اصول زیر بنایی الگوی سازندگی

در الگوی سازندگی مدرس به جای ارائه دهنده اطلاعات به هدایت کننده و تسهیل کننده یادگیری افراد تبدیل می شود.

➤ اصول زیر بنایی الگوی آموزشی سازندگی به صورت زیر خلاصه می شود:

- ۱- اگر یادگیرندگان فعالانه درک شخصی خود را از دانش بسازند یادگیری نیرومندتر خواهد بود.
 - ۲- آن دسته از تجارب یادگیری که با سطح رشد شناختی یادگیرندگان منطبق اند موثر ترند.
 - ۳- تعامل با دیگران و اشیاء موجود در محیط اطراف به ساخت دانش توسط افراد کمک می کند.
- یادگیری اکتشافی، اکتشافی هدایت شده^{۲۶}، اکتشافی آزاد و باز^{۲۷}، آموزش کاوشگری، داربست زدن^{۲۸}، یادگیری مشارکتی و یادگیری مسئله مدار^{۲۹} از جمله راهبردهای آموزشی این الگو هستند.

➤ آزمون

۱- تفاوت الگوی سازندگی با الگوی رفتاری در چیست؟

الف) نقش بازخورد

ب) تاکید بر فرآیندهای حل مسئله

ج) محرک- پاسخ

د) الگو دهی

گزینه " ب " صحیح است.

۲- یادگیری مبنی بر حل مسئله در کدامیک از الگوهای زیر مورد توجه قرار می گیرد؟

الف) فردی

ب) خیر پردازی

ج) اجتماعی

د) سازندگی

گزینه " د " صحیح است.

^{۲۶} - Guided discovery

^{۲۷} - Open/free discovery

^{۲۸} - Scaffolding

^{۲۹} - Problem- based learning

خلاصه

الگو یک اصطلاح آموزشی است که جهت گیری فلسفی و روانشناختی مدرس را در مورد فرایند آموزش و یادگیری نشان می دهد.

الگوهای آموزشی براساس طبقه بندی جویس و همکاران در قالب چهار خانواده قرار گرفته اند:

- خانواده الگوهای خبرپردازی
- خانواده الگوهای اجتماعی
- خانواده الگوهای فردی
- خانواده الگوهای نظام های رفتاری

الگوهای خبرپردازی بر نحوه پردازش اطلاعات در ذهن یادگیرنده تمرکز می کنند و بر رشد کارکردهای شناختی نظیر توجه، حافظه، تفکر و استدلال تاکید دارند.

در الگوهای اجتماعی دو اصل اساسی وجود دارد:

۱. وقتی افراد برای یادگیری یک مطلب با هم همکاری می کنند بهتر یاد می گیرند.
 ۲. توانایی ارتباط برقرار کردن با دیگران، مشارکت و تعامل از جمله مهم ترین هدف های آموزشی هستند.
- الگوهای فردی الگوهایی هستند که بر پرورش ویژگی های فردی افراد مانند خودپنداری مثبت، اعتماد به نفس، خلاقیت و در نهایت سلامت روانی تاکید می کنند. این الگوها بیشتر به استفاده از راهبرهای شاگرد محور متمایل اند.
- تاکید الگوهای رفتاری به حداکثر رساندن یادگیری است. آنها دقیقاً مطالبی که باید یاد گرفته شود را تعیین می کنند، آن را گام به گام آموزش می دهند و سپس یادگیری را مورد سنجش قرار می دهند در این بخش علاوه بر الگوهای ذکر شده الگوی آموزشی سازندگی هم توضیح داده شد. در این الگو به جای انتقال دانش به یادگیرندگان بر ساخت دانش توسط آنان تاکید می شود.

منابع

- ۱- کردنوقابی، رسول. (۱۳۸۶) آموزش مستقیم . تهران: دیدار
- ۲- بلوم، بنجامین اس، انگلهارت، ماکس دی، فرست، ادوارد جی، هیل، واکراچ، کراتول، دیوید آر. (۱۳۶۸) . طبقه بندی هدف های پرورشی: کتاب اول: حوزه شناختی(ترجمه علی اکبر سیف و خدیجه علی آبادی) . تهران : رشد (تاریخ انتشار اثر به زبان اصلی ۱۹۵۶) .
- 3- Elliott , D(2005). Teaching on target: models, strategies, and methods that work. California: Corwin press.
- 4- Joyce, B, Weil , M & Calhoun, E. (2004). Models of Teaching (7th ed). Boston: Pearson education.
- 5- Robertson G, & lang H. (1991). Instructional Approaches: a framework for professional practice. Regina SK: Saskatchewan education